

Múlttemetés jeltelen sírokba

Kalákában zajlik a történelemmásítás

● Nemrég Remetén mérték fel az örmények sírhelyeit. Név szerint számon akarják tartani azokat, akik az őshazából érkezve itt éltek bármikor és bármennyit is. Kicsit hátrébb, a temető végében az őshonos székelek kőkeresztjei halomban. Kegyelet helyett burján övezi. Remete nem a kivétel, hanem a szokás erősítője.

BALÁZS KATALIN

Ha egy idegen településre érkezel, látogass el a temetőjébe, az mesél a közösségről. A gyergyószéki temetők mondó kedvükben vannak. Remetén a kert tövében vette fel a gaz a kőkereszteket, Ditróban a régi temetőben megadta magát a múlt, sok az „eleset”. A jelenről Csoma falván a temetőszabályzat árulkodik, mintegy előrevetítve, hogy mi várható Gyergyószentmiklóson.

„Pár esetben hozzátartozók vittek el a temetőből régi kőkereszteket. Vagy hazavitték, vagy a kőfaragóval kötötték egyezséget, hogy az új árba beszámítsa. De többnyire helyükön vannak a kőkeresztek Szentmiklóson” – tájékoztat Puskás Emil temetőgondnok. Hozzáteszi: 13 év telt el azóta, hogy az egyház visszakapta az államtól a temetőt, a sírhelyek megváltása húsz évre történt. Hét év múlva derül ki, melyek a sorsukra hagyott sírok, akkor döntenek, ha másnak adják a sírhelyet, mi lesz a régi keresztfákkal.

Szabályzat adta védelem Csomafalván

Csomafalván az hírlík, „huncutok az ácsok”. Nem egy eset volt, hogy hozzátartozók vélték feleslegesnek az ősdi fejfát, újra, szebbre, nagyobbra cserélve. Eltűnhettek így értékes kőke-

Bakó Antal plébános naponta bejárja a temetőt, tudja, mit kell megváltoztatni

▲ A SZERZŐ FELVÉTELE

”

Ezeknek a köveknek nincs gazdájuk. Lassan föld alá kerülnek, mint az emberek, akiknek emléket őrzik.

resztek, hiszen a Ferencz Antal plébános által öt éve megfogalmazott temetőszabályzatban ez áll: „A temetőben az 50 évnél idősebb síremlékek védettek. (...) A régi sírkövet az új sírkeretre vissza kell állítani.” Továbbá a nyilvánosan studírozható szabályzat része az is, hogy „a sírra vonatkozólag a temetés után elveszít minden jogot az odatemetett leszármazottja, ha 10 évig nem gondozta a sírt.” Ha egy évtized alatt senki sem néz felmenői hantjára, elárul a fejfa, további sorsa szintén nyomtatásban rögzített: „Az egyháztanács a kellő megfontolás után megbízza a mindenkor plébánost, hogy a temető területén területrendezési munkálatokat végeztethessen. Az előzetes feltétele – a főhatóság engedélye –, hogy a síremlékek megmaradjanak eredeti helyükön, vagy sorba rakva egy kijelölt helyre kerüljenek.”

Ditró: múlt a földön és föld alatt

„100-150 éves síremlékek is vannak a régi temetőben, amelyek egy része még áll, másik része fekszik a földön, a harmadik föld alá került, a negyedik pedig darabokra törve lett töltelék beton sírkeretekben. A jelenlegi szabályzat

szerint azokon a parcellákon, ahol újak temetődnek, az álló sírkövekhez nem nyúlunk, kikerüljük. A földön, földben lévőket egy halomba rakjuk, még nem tudjuk, mi lesz a sorsuk” – foglalta össze a ditrói helyzetet Baróti László Sándor plébános. 25–30 hozzátartozó nélküli sírkő hever a temető közepén. A plébános tudja, hogy például Csíkkarcfalván a hasonlókat a temetőkertnek támasztották sorjában, de ennek a temetőnek még kerítése sincs. Pályázati kiírás, illetve Ditró közösségének összefogása és áldozatvállalása lehetne a megmentő. Romkert készülhetne, illetve a felépülő ravatalozó eresze alá, a padok közé kerülhetnének, ez is pénzügyi, főleg hogy szakember kell, aki a darabokra tört köveket összeilleszti. Baróti így fogalmazott: „Ezeknek a köveknek nincs gazdájuk, lassan föld alá kerülnek, mint azok, akiknek nevét, emlékét őrzik.”

Függőleges világban

A remetei temető akkora, hogy mire a plébános bejárja, éppen egy rózsafüzért tud végigmondani. Az első részben a vágyott sírhelyek, a végében itt is sírköhalom található. A kerítés alkalmatlan arra, hogy bármit nekitámasszanak. Bakó Antal, aki 2009-től plébános Remetén, példákat mutat arra, hogy a legrégebbi parcellákban, melyekbe leginkább temetkezni szeretnének a helybeliek, miként szorul a „kínai fekete márvány” mögé a patinás kőkereszt. Sok helyen olyan közel, hogy feliratára sem lehet rálátni.

A temetőkert végében lévő halmot, mint mondja, ő úgy örökölte. Az előtte szolgáló idejéből maradt. „Van egy olyan íratlan szabály, hogy ha a temetőből kő kerül ki, akkor a legközelebbi templomba vagy annak kerítésébe beépítik. Én egy törröttet építettem be a kerítésbe, abból is problémám lett, a többi hátravitettem, amíg megoldást találunk sorsukra” – mondta a plébános.

A régi, még álló keresztek közül sok a gazdátlan, feliratukat Laczkó-Szentmiklósi Endre történelemtanár szokta újjafesteni. A dőlésnek indulókat a bémálkozó fiatalokkal állíttatja függőlegesbe a lelkipásztor.

Rend van a temetőben, jól meghatározott részen nyugszanak az öngyilkosok, parcella van Jehova tanúinak, és azoknak a kisbabáknak is, akik keresztelektenlül mentek a túlvilágra. Immár parcella van a sírkövek számára is. Felszámolják, igéri a plébános. A világháborús hősök tere mögött, a terület határ mentén lesz a végső helyük. Két régi kő mutatja már, merre kell folytatni a munkát, melyre rögvest sor kerül, mielőtt a temetőt körbekerítik. Jelenleg a kellő pénzalap fele van a pap zsebében. Bakó Antal hangsúlyozta: nagyra tartja az emlékjeleket, a „gyomlálás” tilalom alatt áll. Úri temetőt tervez, gondja lesz arra, hogy a múlt ne kerüljön jeltelen sírba: „Ami lehetséges, mindent megteszek, s mivel én vagyok itt a főnök, minden lehetséges.”

Tükörkeresőben

Itt nyugszik... – olvasható az egyik sírkövön. A folytatásra rádőlt a másik, azt pedig egy harmadik fedi. Van egy kő, rajta keretbe foglalt portré volt valamikor. Szilánkok maradtak, csak egy homlok, egy szem az emberből, aki lehetett családapa, Remetét védő katona, tutajos, de tanító is.

Egy lelkigyakorlat jut eszembe: az egyháztól eltávolodó fiatalságnak szervezték. A teremben csak egy koporsó volt. A pap arra buzdította a jelenlévőket, tartsák meg az egyház temetését, ha már úgysem kell nekik. Búcsúzzanak el tőle egyesével, a koporsó fölé hajolva. Aki belenézett, saját arcát látta meg. A koporsóba egy tükör volt beletéve. Ha temetőben járva kidőlt, halomba rakott sírkövet látnak, nézzék meg jobban, nincs-e egy tükör valamelyik oldalán.

Ditróban múlandóban a múlt

▲ A SZERZŐ FELVÉTELE